

КРАСИМИР ПАНОВ

ПЪРВИЯТ

chitanka.info

Развалините на село Ореховица още димяха, когато конницата, а след нея и пешото войнство преминаха през него.

Ивайло мълчаливо наблюдаваше от коня си разсипаното селище. Очите му бяха навикнали на такива гледки. Порутени и изгорели колиби, обезобразени трупове на жени с разкъсани дрехи, натъркаляни по дворища и стъгди, изтърбушени дечица, обезглавени мъжки трупове...

Но сега не можа да сдържи въздишката си.

— Това, Стане, значи била дружината на Тогрула... Изтребихме безчет от тях. Мислехме, че с татарите се свърши вече в земята българска...

— Онзи, когото заловихме завчера, нали ти каза — отвърна момък със скулесто лице, който яздеше до предводителя, — че това била последната дружина, която Ногай пращал отвъд Истъра. На бакаула^[1] Тогрул и Таная-бег е било заръчано да те заловят жив или мъртъв.

Вождът помълча за миг. После запита:

— Къде старецът от селото ти показва, че са тия кучета?

— Хей там. Под горичката са спрели на стан — посочи младият войвода. — Казали му, че търсят Ивайло-Бърдоквата. Жив щели да те накълцат, а за главата ти буренце с мед приготвили — да я носят на хана си... Това свари да каже дядото и до вечерта умря. В корема го намушкали — изрече бавно Стан. Изруга, а след това погледна с присвити очи към Ивайло. Суровото едро лице на снажния светлоок загорски войвода Стан се оживи в лека усмивка.

— Е, добре — добави той, като поглади на два-три пъти въсите си. — Този път сами са ни дошли на гости. Време е вече да свършим с всички.

* * *

Татарите бяха опънали шатри на издигнато място, закрито с гъста букова гора от север и запад. В лагера на няколко места се печеха на шишове телета и овни. Зад набързо стъкмена ограда се блъскаше, мучеше и блееше плячкосаният добитък.

Копия с набучени окървавени човешки глави стърчаха край шатрите.

В бакаулския шатър на Тогрул, богато украсен с пъстри кожи, се бяха събрали на съвет предводителите, но то беше едновременно и угощение... Когато в късен следобед нойоните и тарханите се разотидоха, тук останаха само Тогрул и Танай. Тогрул плесна с ръце няколко пъти. Малка бяла ръка, накичена с гривни, отдръпна пъстрата завеса. Две малки робини влязоха с поклон. И двете бяха русокоси и белолики, отвлечени още като деца от белоруските степи.

Бакаулт мълчаливо им посочи разхвърляните кости и други остатъци по ниската трапеза и около нея и те започнаха да разтребват.

Като бършеха мазнината от въсите си, Тогрул и Танай излязоха навън. Първият беше по-висок, широколик и грозен. Рижата му брада и зеленикавите очи издаваха, че в неговите жили монголската кръв е силна примесена с друга. Танай, по-дребен и мургав, с рядка брада и тънки мустаци, бе типичен представител на татаромонголите.

Двамата се отправиха бавно към горичката.

— Е, Танай, ще бием ли тези дни проклетия Лахана. Или може би царят и знатните ще излязат да се сражават с нас — обърна се той към помощника си.

Танай поклати глава.

— Не ме е страх от смъртта, но ще ти кажа, гнети ме зла мисъл. Българите са като дяволи.

Тогрул се поспря:

— Ти ли рече това... Не прекосихме ли комай цялата земя между Голямата река и Хем?...

Танай въздъхна и скръцна със зъби.

— Е, и какво остана от нас? Хиляди намериха смъртта си тук...

— Какво ми разправяш, опомни се! — нахока го сърдито бакаулт. — Търновският цар не го бива за нищо. Той едва събира по малко войска да пази себе си. Болярчетата, оставени тук-таме по милостта на Ногая-хан, треперят от страх в твърдините си. Нали още преди седмица ни пресрещнаха техни пратеници от Мокрен и Пачево с дарове... Кой ще излезе срещу нас? Лахана-пастирят ли? Нека дойде, ние за него сме тук. Жив ще го одера със собствените си ръце...

— Търновският цар и властелчетата не влизат в сметката — отвърна твърдо Танай. — Но Ивайло-Лахана е опасен. Събрал е безчет

селяци край себе си. Колко от нашите погубиха неговите тълпи? Къде другаде е бивало това?

Широката уста на Тогрул, с едри квадратни зъби, зина в усмивка.

— Ние, потомците на Темуджин^[2], завладяхме половината свят. Крале и султани влачехме за опашките на конете си. Сринахме големи царства, които се смятаха за непобедими... Та тука ли, в тая земя истърска ще се плашим? И от кого? От един свинар. Защото той пасял прасета преди, той — Ивайло-Лахана, Бърдоквата... Но него като го хванем, ще го накажем за назидание на всеки, който би се осмелил да застане на пътя ни...

Утрото изгря свежо и ведро. Ниското слънце бързо се издигна над гората и освети върховете на шатрите и клонките на заслоните ѝ в двата стана.

В лагера на Ивайло цареше движение още от тъмно. Пешаци и конница потягаха за сетен път оръжия, доспехи и такъми, подтичваха и препускаха към отредените им места, оформяха се бойните редици.

Ивайло, в броня с висок железен шлем, възсядаше едрия си сив жребец. Набит войскар удържаше с мъка буйното животно.

— Повикай Кънчо, къде се бави — махна вождът на войскаря.

Първи на кон пристигна Стан, малко след него дойде и Кънчо — девинският войвода.

Тримата доближиха конете си и за последно преповториха плана на битката.

След това излязоха пред приготвената войска. Ивайло огледа войскарите, изправи се на коня си и заканително посочи с пестник.

— Сега ще види татаринът как се граби и пали!

Вдигна като перце тежка бойна секира и я развъртя над главата си.

— А сега напред, момци! Кръвника да хванем право за гушата! — прогърмя гласът му.

Конницата, застанала от двете страни на пешите редове, препусна в различни посоки.

А масата на пешаците, подредени в дълбоки колони, се отправи към вражия лагер.

* * *

В татарския стан дотичаха съгледвачи и се проснаха в краката на бакаула Тогрул.

— Лахана иде! — едва свари да продума пресипнало един от тях и посочи на юг.

Рогове огласиха простора, последваха викове, конски тропот и глъч. С необикновена бързина конниците в кожени дрехи, запасани с оръжия, преметнали колчани, натъпкани със стрели, с кръгли щитове и дълги копия образуваха бойния ред. Над конницата се развяваха конски опашки, стърчаха бончуци с полумесеци и слънца.

Пред дългите конни редове препускаха с конете си бакаулт Тогрул и тарханите Танай-бег и Богур.

Пред войската излезе Тогрул с позлатена броня и шлем, с жълти ботуши и големи закривени шпори, яхнал лъскав черен жребец. Измъкна широка закривена сабя и посочи на юг.

— Ето го Бърдоквата и неговите дрипльовци! Нямаше нужда да ги търсим, те сами идват към смъртта си! Боговете са с нас, победата ще бъде наша!

Срещу тях, на широкото поле, северно от гората, вече израсна дълга и черна ивица. Пълководци и бойци сложиха ръце над очите си. Не, това, което идеше срещу им, не бяха пет или десет стотици. Не ще да бяха по-малко от петдесет пъти по сто...

Тогрул прехапа устни. Под сключените вежди зеленикавите му очи хвърляха искри. Обърна се към Таная и Богура, огледа поред всички нойони и багатури, които стояха пред частите си, и вдигна ръка:

— Ще ги бием! Пускайте широко конницата в средината на тая сган! Там ще да е самият Ивайло. Убием ли него и първите му хора, свършено е с тях!

Оглушително засвириха пищялки и рогове. Бойците вдигнаха копия и криви саби и татарската конница препусна с диви викове. Предната част се разтегли като ветрило и се устреми право в центъра на стената от бойци, която идеше насреща им.

Знаменосците на Ивайло вдигнаха пъстри пряпорци и хоругви. Полето се огласи от песнопение. Когато неприятелят наближи, пехотата наведе копията си, а конниците около вожда измъкнаха тежките си мечове.

— Боже, съхрани! Укрепи десниците, помогни! — шептяха тихо мнозина от бойците. После по даден знак, водени от Кънчо, се втурнаха срещу налитащата орда.

Неприятелите препуснаха към тях. Но като че устремът им намаля... Защо в противника отсреща не настъпваше колебание? Многобройното войнство само ги нападнаше ожесточено.

Конниците връхлетяха върху пешата войска, но тя не спря устрема си. Стотици копия се забиха в телата на подивелите коне. Рояци стрели свистяха във въздуха.

— А, а, а, а — дръж, бий! — гръмогласно ревеше селската войска. Войскарите удряха с мечове, режиха хвърлените аркани, мушкаха с копия, въртяха брадви и без страх налитаха върху ездачите, свличаха ги от конете, душеха ги и ги съсичаха. Кънчо, като се вряза в татарската конница, нанасяше страхотни удари от всички страни.

Тогрул, който наблюдаваше битката от края на гората, кривеше от яд лице. Обърна се, размаха ръка и начело на последните запасни отряди напусна шубраците. В луд бяг те се втурнаха да помагат на своите. Приближаваха все повече и повече, нахълтаха сред полесражението. Цялата конница окуражена се вряза в гъстите редове на селяните.

Тогава далеч назад, от две страни, протръбиха рогове. Ветрецът довея крясък, ужасяващ, смразяващ жилите. От изток и запад, иззад разлетите хълмове изникнаха и се спуснаха конни дружини и като ураган се втурнаха към нападателите. Едната дружина се водеше от Ивайло, а другата от войводата Стан.

Тогрул се обърна наляво, изви се надясно. Ужас скова лицето му. В този миг стрела го удари отстрани в гърлото. Понечи да извика, но от устата му бликна кръв и той рухна от коня.

Танай-бег като безумен гледаше. Опита се да даде знак за отстъпление, посочи на обкръжените гората. Но вече нямаше възможност за бягство. Конници и пешаци връхлитаха в кръг отвсякъде и с небивало ожесточение сечаха, удряха, премазваха...

Нито един татарин не остана жив.

* * *

В ранната утрин войнството вървеше на юг. Преминаха наблизно покрай крепостите Сухи дол и Пачево.

Ивайло повика Кънчо при себе си.

— Вземи малко конници и пешаци и върви! Докато ние се сражавахме, болярите Станчо и Василий мълчаливо наблюдаваха от кулите си и не изпратиха людетe си да ни помогнат. Твърдините им да се сринат и изпепелят, а властелите — на дръвника! За предателите, които превиват гръб пред завоевателя, а грабят от беднотията, има само едно наказание — смърт!

Въстаналите селяни вървяха през набраздената с хълмове равнина към престолнината, към Царевград Търнов. Там, където трябваше да бъде сразен недостойният цар Константин Асен.

Начело на българската войска яздеше едър мъж в железни доспехи, малко приведен. Високият шлем скриваше лицето му до веждите. В светлите присвити очи на пълководеца се отразяваше синята ведрина на новия ден. Това бе Ивайло — първият българин, който очисти земята си от татарските нашественици, вождът на Първото селско въстание в Европа.

[1] *Бакаул* — висша татарска военна титла. ↑

[2] *Темуджин* — Чингиз хан. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.